

- MEMO

DATUM	29 juli 2024	PROJECT	20230852 Aanvul. november juridische borging kaders zon - V2303 1356
KENMERK	20230852/139330/	OPDRACHTGEVER	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (ROERMOND)
VAN	Ruud Louwes & Iris van Malsen		

HANDREIKING EN VERGELIJKINGSMETHODIEK LOKAAL EIGENDOM RES-REGIO MIDDEN-HOLLAND

RES1.0 EN PROGRAMMA ZON OP VELD ZIJN GERICHT OP HET REALISEREN VAN DE RES-AMBITIE

De RES-ambitie van de RES-regio Midden-Holland is vastgelegd in de Regionale Energie Strategie 1.0. Midden-Holland.¹ Vervolgens heeft ieder college van burgemeester en wethouders als uitwerking hiervan, het Programma Zon op Veld vastgesteld. Met het Programma Zon op Veld wordt beoogd dat meerdere initiatieven worden ingediend voor het realiseren van de RES-ambitie.² Het programma is daarnaast gericht op vergelijking van de initiatieven om tot een prioriteitsstelling te komen. Daarmee worden de beste initiatieven die nodig zijn om de regionale RES-ambitie te realiseren, geprioriteerd.

LOKAAL EIGENDOM IS VAN BELANG VOOR DE ENERGIETRANSITIE EN HET PROGRAMMA ZON OP VELD

Lokaal eigendom is een belangrijk onderdeel van de energietransitie en van het Programma Zon op Veld. Het is aannemelijk dat een initiatiefnemer ervoor kiest een uitgebreid afsprakenkader met deelnemers aan het lokaal eigendom op te stellen. Vervolgens zullen de initiatieven voor het onderdeel lokaal eigendom met elkaar worden vergeleken. Hiervoor zijn uitgangspunten geformuleerd en tabellen samengesteld, ontleend aan en als uitwerking van de gemeentelijke beleidsregels.³ De daarin opgenomen vragen en kernpunten zijn in bijlage 1 weergegeven. Deze notitie heeft een tweeledig doel.

- [Handreiking voor initiatiefnemers](#)
De uitgangspunten en tabellen zijn voor initiatiefnemers bedoeld als een handreiking om het streven naar minimaal 50% lokaal eigendom en de samen te stellen afsprakenkaders te concretiseren.
- [Vergelijkingsmethodiek](#)
Bij het toepassen van het Programma Zon op Veld zullen de tabellen door een externe onafhankelijke partij als onderdeel van de prioriteitsstelling van initiatieven, worden gehanteerd als vergelijkingsmethodiek van de verschillende initiatieven.

Enkele tabellen zijn beknopt gehouden, mocht van het lokaal eigendom bij een initiatief alleen de hoofdlijnen bekend worden gemaakt. In ieder geval kan de beschikbare informatie door de initiatiefnemer met behulp van de tabellen overzichtelijk worden weergegeven en kunnen vervolgens initiatieven onderling worden vergeleken.

Met de voorliggende handreiking en vergelijkingsmethodiek gaat de RES-regio Midden-Holland ervaring opdoen. Wanneer het praktisch toepassen in de eerste beoordelingstermijn leidt tot aanpassing van de vergelijkingsmethodiek of nuancering bij de beoordeling, zal dit bij de beoordeling na de eerste openstellingstermijn specifiek worden vermeld en toegelicht. Initiatiefnemers kunnen hiermee in de tweede openstellingstermijn rekening houden. Daarna zal iedere gemeente in het kader van de beoordeling van de aanvragen van een omgevingsvergunning in de vorm van een Buitenplanse Omgevingsplanactiviteit (Bopa), zelf de toetsing aan de beleidsregels voor lokaal eigendom verzorgen.

¹ [RES 1.0 Midden-Holland](#)

² [Programma Zon op Veld | RES Midden-Holland](#)

³ Bij het opstellen van de handreiking en vergelijkingsmethodiek zijn het NP RES en de actuele versie van het werkblad lokaal eigendom geraadpleegd. [Lokaal Eigendom | Regionale Energiestrategie.](#)

UITGANGSPUNTEN LOKAAL EIGENDOM

Aan de beleidsregels van de gemeenten zijn de volgende uitgangspunten voor lokaal eigendom ontleend:

- Lokaal eigendom gaat over meedoen, zeggenschap en verdeling tussen lusten en lasten

Dit houdt in dat de lokale omgeving mee kan doen, zeggenschap heeft en er een eerlijke verdeling tussen de lusten en de lasten is. Onder lusten en lasten worden ook begrepen de financiële opbrengsten van zonnevelden en de elektriciteit die geproduceerd wordt.
- Typen lokaal eigendom

Gestreefd wordt naar minimaal 50% lokaal eigendom per initiatief. Een hoger percentage scoort beter, zodat een nog sterker lokaal eigendom wordt gecreëerd. Als lokaal eigendom worden verschillende typen eigendom onderscheiden:

 - Bewonerscollectieven en lokale partners

Eigendom van een collectief samenwerkingsverband van bewoners, lokale gevestigde ondernemingen, agrariërs of andere lokale aanwezige partners in de omgeving van het initiatief. Uitgangspunt is dat iedereen uit de lokale omgeving, inclusief de omwonenden de kans moet hebben gehad om deel te nemen in het project door het verkrijgen van zeggenschap, het doen van een investering of het delen in de opbrengst.
 - Publiek

Eigendom van gemeenten, waterschappen, drinkwaterbedrijven, e.d. Dit omvat ook eigendom van bedrijven met 100% publieke aandeelhouders.
 - Lokale bedrijven

Eigendom van een lokaal gevestigde onderneming, agrariërs en maatschappelijke instellingen met een lokale vestiging (vaak op eigen terrein).

Er is geen sprake van lokaal eigendom als een partij niet in de directe omgeving van het project is gevestigd. Vaak is dit een projectontwikkelaar, dit kan ook een investeringsfonds, vastgoedbedrijf of ander bedrijf zijn.
- Lokaal eigendom gedurende het gehele proces met een accent op zeggenschap
 - Uitgangspunt is dat de lokale omgeving bij voorkeur gedurende het gehele proces, dus vanaf het begin, gelijkwaardig mee kan ontwikkelen of het project zelfs geheel zelfstandig bij 100% lokaal eigendom ontwikkelt. Daarbij is zeggenschap over het project het belangrijkste, waaronder ook de zeggenschap over de geproduceerde stroom wordt begrepen.
 - Daarnaast kan de lokale omgeving mee-investeren door geld op te halen bij de lokale omgeving of desgewenst ondersteund door het benutten van fondsen die beschikbaar worden gesteld, waarmee de omgeving/energiecoöperatie de eerste meest risicovolle fase kan financieren, zonder zelf risico te lopen.
 - Het percentage lokaal eigendom in de exploitatiefase is het belangrijkste. Het is daarmee belangrijker dat de omgeving zeggenschap heeft over de inrichting, financiering en levering van de geproduceerde stroom dan dat de omgeving vanaf het begin participeert, al dan niet financieel. Meefinanciert.
- Het percentage van de zeggenschap in een project is belangrijker dan het percentage van de deelnemers aan het collectief vanuit de omgeving.
 - Naast zeggenschap, dat het belangrijkste is, kan het percentage van de deelname vanuit de omgeving aan het lokaal eigendom worden meegewogen. Het percentage van het potentieel aantal inwoners of lokale bedrijven dat aan het collectief deelneemt is hiervoor een indicatie, niet het aantal deelnemers. Bij de ligging nabij een woongebied kan het aantal immers namelijk hoger zijn dan bij een zon op veld-project te midden van het veenweidegebied. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat het aantal deelnemers in de praktijk veelal uit circa 15 of meer deelnemers uit de omgeving bestaat.
 - Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen deelnemers die binnen of net buiten de grens van de gemeente zelf wonen of zijn gevestigd.
 - Deelnemers kunnen aan het proces individueel deelnemen of zich in het proces laten vertegenwoordigen. Dat maakt voor het lokaal eigendom geen verschil.

-
- Een omgevingsfonds, omwonendenregeling en vergoeding voor de grondeigenaar maken op zichzelf geen deel uit van het lokaal eigendom zonder zeggenschap. Deze financiële regelingen kunnen wel een bijdrage leveren aan het draagvlak van het project, zoals in de beleidsregels van belang wordt geacht. Daarbij gaat de voorkeur wel uit naar zeggenschap over de regelingen vanuit de omgeving. In het kader van de beoordeling van de Bopa vraagt het kostenverhaal als bedoeld in de Omgevingswet overigens aandacht.⁴

INSPANNINGSVERPLICHTING OF RESULTAATSVERPLICHTING – VRIJWILLIGE OVEREENKOMSTEN

Voor het al dan niet opnemen van inspanningsverplichtingen en resultaatsverplichtingen zijn de juridische mogelijkheden van belang. De bedoeling is dat vrijwillige overeenkomsten worden gesloten gericht op het waarborgen van lokaal eigendom alsmede het behoud hiervan. Is de initiatiefnemer hiertoe niet bereid, dan is dit bepalend voor de prioritering van het project in het kader van het Programma Zon op Veld.

BELEIDSREGELS GEMEENTEN

Voor de vijf afzonderlijke gemeenten zijn de volgende beleidsregels van toepassing.

- Bodegraven-Reeuwijk Het Beleidskader lokaal eigendom wordt najaar 2024 vastgesteld
- Gouda [Omgevingsprogramma zonne-energie gemeente Gouda](#)
- Krimpenerwaard [Beleidskader lokaal eigendom energietransitie gemeente Krimpenerwaard](#)
- Waddinxveen [Beleidskader lokaal eigendom gemeente Waddinxveen](#)
- Zuidplas [Beleidskader lokaal eigendom gemeente Zuidplas](#)

⁴ [Regeling publiekrechtelijke afdwingbare financiële bijdragen | Informatiepunt Leefomgeving](#)

VERGELIJKINGSMETHODIEK LOKAAL EIGENDOM EN PROCESPARTICIPATIE

Initiatiefnemers kunnen de tabellen gebruiken om de informatie over lokaal eigendom te verstrekken voor de beoordeling van het project. Bij de vragen is een verwijzing naar opgenomen naar de vragen en de kernpunten uit de beleidsregels (bijlage 1). Bij het toepassen van het Programma Zon op Veld zullen de tabellen als onderdeel van de prioriteitsstelling van initiatieven door een externe onafhankelijke partij, worden gehanteerd als vergelijkingsmethodiek van de verschillende initiatieven. Tevens zijn de hiervoor opgenomen uitgangspunten, als uitwerking van de beleidsregels, van betekenis.

1 V2.3.	Hoe wordt de projectcommunicatie in het algemeen vormgegeven?
--------------------------	--

Communicatiemiddel	Wordt het communicatiemiddel wel of niet ingezet?	Beschrijving van de wijze waarop het communicatiemiddel wordt ingezet.
Communicatieplan intern of openbaar		
Informatieportaal / Website project		
Platform RES-regio ⁵		
Workshops / Bijeenkomsten – fysiek		
Workshops / Bijeenkomsten - digitaal		
Nieuwsbrieven		
Informatiepunt		

2 V1.2.4.Kabc	Welke analyses worden in de verschillende fasen uitgevoerd en openbaar beschikbaar gesteld?				
--------------------------------	--	--	--	--	--

Fasen	Projectopzet (inrichting)	Ontwikkeling	Exploitatie	Investing	Opbrengstdeling
Worden deze analyse wel of niet uitgevoerd? Beschrijving van de wijze waarop en het resultaat.					
Ruimtelijke impactanalyse				-	-
Stakeholderanalyse					
Sociale impactanalyse					
Milieu-impactanalyse					
Financiële risicoanalyse					
Monitoring	-	-			
Evaluatie	-	-			

⁵ [Programma Zon op Veld | RES Midden-Holland](#)

3 V4	In welke fasen worden de wensen van de lokale omgeving verkend en op welke wijze?
-----------------	--

Informatie over het project	Vanaf het begin starten met gezamenlijk ontwikkelen van afspraken	Vorstel met meerdere opties voor afspraken	Eén vorm van afspraak met mogelijkheid wijzigen	Inzet onafhankelijke deskundige	Financiële bijdrage voor adviseur(s) omgeving	Schriftelijk/ e-mail	Social media	Bijeenkomsten
Wel of geen verkenning van wensen en beschrijving van de wijze waarop en van het resultaat.								
Zeggenschap								
Financiële participatie								
Toegevoegde waarde voor de omgeving								

4 V1.2.3.4.Kabc	Hoe en in welke fasen worden inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties als lokale omgeving bij het lokaal eigendom betrokken?⁶ Het betreft hier procesparticipatie waarin afspraken worden gemaakt over de zeggenschap met betrekking tot de projectopzet (inrichting), het lokaal eigendom en de financiën. Dit kan gebeuren door het collectief of coöperatie zelf (100% lokaal eigendom) of door een combinatie van een ontwikkelaar met een collectief of coöperatie.
----------------------------	--

Fasen	Vormen	Vorbereidingsfase	Planfase	Bouwfase	Realisatiefase	Toelichting
Wel of geen betrokkenheid en beschrijving van de wijze waarop en van het resultaat.						
Over de ruimtelijke opzet van het project	Informatiebijeenkomsten – fysiek aantal/frequentie, moment van informatieverstrekking vooraf					
	Informatiebijeenkomsten – digitaal aantal/frequentie, moment van informatieverstrekking vooraf					
	Informatie website					
	Informatie RES-Platform					
	Nieuwsbrieven huis-aan-huis					
	Inzet onafhankelijke procesbegeleider					
Over de zeggenschap in het project	Informatiebijeenkomsten – fysiek aantal/frequentie, moment van informatieverstrekking vooraf					
	Informatiebijeenkomsten – digitaal aantal/frequentie, moment van informatieverstrekking vooraf					
	Informatie website					
	Informatie RES-Platform					

⁶ Bij het betrekken van de omgeving bij lokaal eigendom kan een onderscheid worden gemaakt in adressen in de directe omgeving of verder weg van het initiatief, zoals onderscheiden bij vraag 4. De informatie per onderscheiden groep (a/h) kan met gebruikmaking van letters, in het overzicht worden uitgesplitst.

	Nieuwsbrieven huis-aan-huis					
	Inzet onafhankelijke procesbegeleider					
Over financiële participatie van het project	Informatiebijeenkomsten – fysiek aantal/frequentie, moment van informatieverstrekking vooraf					
	Informatiebijeenkomsten – digitaal aantal/frequentie, moment van informatieverstrekking vooraf					
	Informatie website					
	Informatie RES-Platform					
	Nieuwsbrieven					
	Inzet onafhankelijke procesbegeleider					
	Over levering van geproduceerde stroom	Informatiebijeenkomsten – fysiek aantal/frequentie, moment van informatieverstrekking vooraf				
Informatiebijeenkomsten – digitaal aantal/frequentie, moment van informatieverstrekking vooraf						
Informatie website						
Informatie RES-Platform						
Nieuwsbrieven						
Inzet onafhankelijke procesbegeleider						

5 V1.2.4.Ka In welke fasen krijgen lokale belanghebbenden de mogelijkheid voor zeggenschap over de projectopzet (inrichting), lokaal eigendom en financiële participatie?

Fasen	Projectopzet (inrichting)	Ontwikkeling	Exploitatie	Investering	Winstdeling	Levering geproduceerde stroom
Wel of geen zeggenschap en beschrijving van de wijze waarop en van het resultaat.						
a. Collectieven 100% lokaal eigendom						
b. Lokale inwoners zichtrelatie						
c. Lokale inwoners binnen 500 meter						
d. Lokale inwoners in de meest nabij gelegen kern						
e. Lokale inwoners op grotere afstand						
f. Lokale bedrijven en instellingen						
g. Lokale overheden						
h. Anders						

6 V1.2.Ka	Op welke wijze en hoeveel zeggenschap krijgen lokale belanghebbenden en hoeveel investeringen zij doen? Uitgangspunt is dat minimaal 50% lokaal eigendom wordt bereikt. <small>Indien niet van toepassing dan n.v.t. invullen.</small>
----------------------------	--

Participatievormen	Lokaal Eigendom (zeggenschap)		Financiële deelneming	Opbrengsten
	Directe investering	Coöperatief eigendom	Obligaties of certificaten	anderszins

Investering (keer € 1.000)	€	%	€	%	€	€
Collectieven 100% lokaal eigendom						
Lokale inwoners zichtrelatie						
Lokale inwoners binnen 500 meter						
Lokale inwoners op grotere afstand						
Lokale bedrijven en instellingen						
Lokale overheden						
Anders						
Totaal	€	%	€	%	€	€

Nabijheid deelnemers		Aantal en percentage mogelijk aantal deelnemers (t.o.v. woon/vestigingsadressen)				Aantal en percentage mogelijk aantal deelnemers (t.o.v. woon/vestigingsadressen)	Aantal en percentage mogelijk aantal deelnemers (t.o.v. woon/vestigingsadressen)
Zichtrelatie	Aantal						
	Percentage						
Binnen 500 meter	Aantal						
	Percentage						
Op grotere afstand	Aantal						
Lokale bedrijven en instellingen	Aantal						
Lokale overheden	Aantal						
Anders							

7 V1.2.Ka	Worden financiële regelingen ingezet die bijdragen aan vergroting van het draagvlak en is hierover zeggenschap?
----------------------------	--

Vormen	Omgevingsfonds	Tegemoetkoming	Grondvergoeding
	Wel of geen financiële regeling - vermelding van bedragen en het doel (Omgevingsfonds) - beschrijving zeggenschap.(wijze, mate)		

Bijdrage (keer € 1.000)	€ (bedrag en doel)	Zeggenschap (beschrijving)	€	Zeggenschap (beschrijving)	€	Zeggenschap (beschrijving)
Collectieven 100% lokaal eigendom						
Lokale inwoners zichtrelatie						
Lokale inwoners binnen 500 meter						
Lokale inwoners op grotere afstand						
Lokale bedrijven en instellingen						
Lokale overheden						
Anders						
Totaal	€		€		€	

8 V5.6	Hoe legt de initiatiefnemer de afspraken met de lokale omgeving vast en hoe kunnen alle partijen toezien op de naleving van de afspraken?
-------------------------	--

Vormen afspraken	Omgevingsovereenkomst zonder boetebeding		Omgevingsovereenkomst met boetebeding	
	Wel of geen informatie over toezien op naleving en beschrijving van de wijze waarop.			
Behoud van lokaal eigendom bij verkoop	Omgevingsovereenkomst zonder boetebeding		Omgevingsovereenkomst met boetebeding	
	Wel of geen vastlegging van omgevingsovereenkomst en beschrijving van de wijze van de inhoud van de overeenkomst.			
Toezien naleving	Website	Platform	Periodieke rapportage (per)	Informatie aan gemeente
	Wel of geen informatie over toezien op naleving en beschrijving van de wijze waarop.			

Bijlage 1 Vragen en kernpunten lokaal eigendom RES-regio Midden-Holland

BELEIDSREGELS LOKAAL EIGENDOM RES-REGIO MIDDEN-HOLLAND⁷

Vragen

Bij lokaal eigendom staan in de beleidsregels veelal de volgende vragen centraal voor het verkrijgen van inzicht in de opzet van het onderdeel lokaal eigendom bij een zon op veld-project⁸:

1. Welke inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties als lokale omgeving deelnemen aan het participatieproces en waarom?
2. Op welke wijze de lokale omgeving deelneemt aan het participatieproces, met een vooruitblik naar participatie tijdens de bouw- en exploitatiefase?
3. Hoe de lokale omgeving op de hoogte wordt gehouden van het project en waar informatie over het hernieuwbare energieproject beschikbaar is?
4. Op welke wijze wordt verkend wat de wensen van de lokale omgeving ten aanzien van financiële participatie en toegevoegde waarde voor de omgeving zijn?
5. Hoe de initiatiefnemer zich inspant om met de lokale omgeving tot afspraken te komen over financiële participatie en toegevoegde waarde van het project voor de omgeving?
6. Hoe de initiatiefnemer de afspraken met de lokale omgeving wenst vast te leggen en hoe alle partijen kunnen toezien op de naleving van de afspraken?

Kernpunten

De essentie van de vragen komt in de beleidsregels ook voor in de vorm van kernpunten van lokaal eigendom:

- a. Verdeling van baten en lasten: Er wordt een voor de omgeving acceptabele verdeling van baten en lasten afgesproken met de ontwikkelaar en het project draagt bij aan maatschappelijke acceptatie van energieprojecten;
 1. Zeggenschap: De lokale omgeving krijgt medezeggenschap over de ontwikkeling en landschappelijke inpassing van de projecten en de opbrengsten;
 2. Verdeling van investeringen en opbrengsten: de benodigde investeringen en opbrengsten moeten inzichtelijk zijn voor alle betrokken partijen;
 3. Collectief eigenaarschap: de inwoner krijgt de kans om mee te doen.
- b. De aanpak van energieprojecten: Naast marktbelangen moeten de belangen van de omgeving een rol spelen in de realisatie van en participatie in energieprojecten;
- c. Toegevoegde waarde voor omgeving: Het project moet naast financiële opbrengsten ook waarde toevoegen voor de lokale omgeving (landschappelijk, maatschappelijk).

Uitwerking in vergelijkingsmethodiek

De vragen en kernpunten vormden de basis voor de uitwerking van de beleidsregels voor lokaal eigendom.

⁷ Deze vragen en kernpunten zijn ook opgenomen in het Werkblad lokaal eigendom van NP RES. [Bijlage 3 Voorbeeldtekst inspanningsverplichting lokaal eigendom \(voor alle 3 scenario's\) | Lokaal Eigendom | Werkbladen \(regionale-energiestrategie.nl\)](#)

⁸ [Werkblad Lokaal eigendom | Regionale Energiestrategie \(regionale-energiestrategie.nl\)](#); Zie ook [Oplegger & factsheet Bevoegdheden overheden bij procesparticipatie en financiële participatie](#) pagina's 6 en 7; [Menukaart Beleidskaders Lokaal Eigendom RES West-Overijssel juli 2021.pdf](#)